



Šķirņu aizsardzība

Publicēts: 02.10.2020.

Selekcionāra tiesību piešķiršana

Pasaulē ir izveidota sistēma selekcionāra intelektuālā īpašuma aizsardzībai – selekcionāra tiesību piešķiršana. Šīs sistēmas pamatprincipus nosaka [UPOV](#) (Starptautiskā jaunu augu šķirņu aizsardzības savienība) konvencija.

Selekcionāra tiesību piešķiršanas procesu Latvijā regulē [Augu šķirņu aizsardzības likums](#).

Lai selekcionārs reģistrētu savu jaunizveidoto šķirni Latvijas aizsargāto augu šķirņu valsts reģistrā un iegūtu selekcionāra tiesību aizsardzību, tiek veiktas šādas darbības:

Selekcionārs iesniedz iesniegumu selekcionāra tiesību piešķiršanai, norādot datumu, kad samaksāta valsts nodeva par iesniegumu un pievienojot nepieciešamos dokumentus:

- šķirnes aprakstu vai, ja nav veikta šķirnes atšķirīguma viendabīguma un stabilitātes (AVS) pārbaude, šķirnes apraksta tehnisko anketu;
- pilnvarojumu, ja iesniedzējs nav selekcionārs;
- dokumentus, kas minēti Augu šķirņu aizsardzības likuma 15.pantā, ja tiek pieprasīta konvencijprioritāte.

Valsts nodevas apmērs noteikts Ministru kabineta 2012.gada 13.marta noteikumos Nr.173 [“Noteikumi par valsts nodevu augu šķirņu aizsardzības jomā”](#).

Iesniegums selekcionāra tiesību piešķiršanai

Valsts augu aizsardzības dienests pārbauda iesniegumā norādīto informāciju, iesniedzēja tiesības iesniegt iesniegumu, šķirnes jaunumu un šķirnes nosaukuma atbilstību starptautiskajām prasībām.

Nākamais solis ir šķirnes pieteikšana atšķirīguma, viendabīguma un stabilitātes (AVS) pārbaudei un šķirnes materiāla nosūtīšana uz šķirnes AVS pārbaudes vietu.

Latvijā šķirņu AVS pārbaudes netiek veiktas, tāpēc šķirnes pārbaudei tiek meklēta valsts, kurā ir iestāde, kas ir specializējusies attiecīgās sugas šķirņu pārbaudei un saņēmusi starptautisko akreditāciju šādas pārbaudes veikšanai.

Nepieciešamā šķirnes materiāla daudzuma nosūtīšana un ar to saistītās izmaksas ir iesniedzēja atbildība. Kā arī jāņem vērā attiecīgās valsts fitosanitārās prasības šķirnes materiālam (piemēram, augļu kokiem un ogulājiem). Tas nozīmē, ka gadījumā, ja iesniedzējs jau nav reģistrējies Profesionālo operatoru oficiālajā reģistrā, tad ir jāreģistrējas tajā, lai veiktu nepieciešamās šķirnes materiāla fitosanitārās pārbaudes.

Pēc sekmīgas AVS pārbaudes beigām var tikt pieņemts lēmums par selekcionāra tiesību piešķiršanu, ja šķirne atbilst arī pārējiem kritērijiem lēmuma pieņemšanai – tā ir jauna Augu šķirņu aizsardzības likuma 4.panta izpratnē un šķirnes nosaukums atbilst šī likuma 20.panta nosacījumiem.

Pēc lēmuma pieņemšanas par selekcionāra tiesību piešķiršanu šķirne tiek iekļauta Latvijas aizsargāto augu šķirņu valsts reģistrā uz 25 gadiem, bet kartupeļi, vīnogulāji un koku sugas – uz 30 gadiem. Katru gadu par selekcionāra tiesību aizsardzību šķirnes aizsardzības periodā ir maksājama valsts nodeva saskaņā ar Ministru kabineta 2012.gada 13.marta noteikumiem

Latvijas aizsargāto augu šķirņu valsts reģistrs

Latvijas aizsargāto augu šķirņu valsts reģistrs ir šķirņu saraksts, kurām Latvijas teritorijā ir piešķirta intelektuālā īpašumtiesību aizsardzība, un to izmantošanai ienākumu gūšanai nepieciešama šķirnes īpašnieka atļauja.

Jaunās šķirnes, kas reģistrētas atbilstoši [Augu šķirņu aizsardzības likuma](#) nosacījumiem, Latvijā tiek iekļautas Latvijas aizsargāto augu šķirņu valsts reģistrā.

[Latvijas aizsargāto augu šķirņu valsts reģistrs](#) (Reģistrs) sastāv no informācijas par iesniegumiem un informācijas par aizsargātajām šķirnēm.

Informācija par iesniegumiem atspoguļo visus saņemtos un reģistrētos iesniegumus selekcionāra tiesību piešķiršanai. Šķirnes šajā “saņemto iesniegumu statusā” atrodas līdz brīdim, kamēr tiek veikta visu selekcionāra tiesību piešķiršanai nepieciešamo nosacījumu pārbaude (tiesības iesniegt iesniegumu, šķirnes jaunums, nosaukuma piemērotība un AVS pārbaude) un izpilde, un tiek pieņemts lēmums piešķirt vai nepiešķirt selekcionāra tiesības par attiecīgo šķirni. Šajā laika periodā šīm šķirnēm tiek piemērota pagaidu aizsardzība, kas nozīmē, ka ir nepieciešama selekcionāra atļauja, lai pavairotu un tirgotu šķirni.

Ja par attiecīgo šķirni tiek pieņemts lēmums piešķirt selekcionāra tiesības, šķirne kļūst par “aizsargātu šķirni”, un Reģistrā tā atrodas līdz noteiktā aizsardzības termiņa beigām, un par šīs šķirnes izmantošanu komerciāliem nolūkiem ir jāsaņem atļauja no selekcionāra tiesību īpašnieka visā šķirnes aizsardzības periodā.

VAAD tīmekļvietnē ir informācija par saņemtajiem iesniegumiem selekcionāra tiesību piešķiršanai (šķirnēm, kurām ir spēkā pagaidu aizsardzība) un informācija par aizsargātajām šķirnēm, kur norādīts šķirnes aizsardzības termiņa sākums un beigas, kā arī selekcionāra tiesību īpašnieks (šķirnes īpašnieks), pie kura vērsties, lai saņemtu atļauju pavairot un tirgot šķirni.

<https://www.vaad.gov.lv/lv/skirnu-aizsardziba>